TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Harri Roudasmaa
Johtava asiantuntija
Työllisyys ja toimivat markkinat

TEM/22/00.01.02/2018

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Muistio 24.9.2018

Viite U 42/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä, asetuksen (EY) N:o1907/2006 XVII liitteen muuttamisesta ja asetuksen (EU) N:o 98/2013 räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä kumoamisesta.

Ehdotetulla asetuksella on tarkoitus rajoittaa räjähteiden lähtöaineiksi soveltuvien tiettyjen vaarallisten kemikaalien saatavuutta suurelle yleisölle. Ehdotuksessa on myös säännökset menettelyille, joilla näiden kemikaalien hyväksyttävää kauppaa valvotaan ja epäilyttävistä myyntitapahtumista ilmoitetaan kansalliselle valvontaviranomaiselle.

Ehdotuksen vaikutuksesta kemikaaliturvallisuuteen

Sisäministeriön valmistelema Suomen kansallinen CBRNE-strategia vuodelta 2017 tähtää kemiallisista aineista (C), biologisista taudinaiheuttajista (B), radioaktiivisista aineista (R) ja ydinaseista (N) sekä räjähteistä (E) johtuvien vaaratilanteiden ehkäisemiseen. Strategia kattaa sekä näiden aineiden fyysisen käytön että näitä koskevan tietotaidon väärinkäytön. Ehdotettu asetus liittyy strategiassa räjähteillä (E, explosives) tuotettujen turvauhkien torjuntaan.

Räjähteiden teollisen tuotannon, varastoinnin, siirron ja kaupan turvallisuudesta säädetään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005). Tämän ns. kemikaaliturvallisuuslain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää yleistä turvallisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee parhaillaan tähän lakiin säännöksiä, joilla vaarallisten kemikaalien, mukaan luettuna räjähteet, käsittelylaitokset velvoitettaisiin varautumaan niihin kohdistuviin turvauhkiin. Toimintaan liittyvä turvauhka voisi tarkoittaa laitokseen kohdistuvaa tahallista vahingontekoa tai yleisöön kohdistuvaa uhkaa tai tekoa, jossa käytettäisiin laitosta kokonaisuudessaan tai joitakin sen vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä.

Ehdotettu EU:n asetus räjähteiden lähtöaineista pyrkii rajoittamaan räjähteidenlähtöaineiksi soveltuvien tiettyjen kemikaalien saatavuutta suurelle yleisölle: Joko kemikaalin saatavuus on kokonaan estetty tai se on saatavilla vain perusteltuun ammatti- tai harrastuskäyttöön. Asetuksen soveltamisalaan kuuluvien kemikaalien kauppaa valvottaisiin lupamenettelyllä. Epäilyttävistä kaupoista tulisi ilmoittaa poliisille.

Omatekoisilla räjähteillä on toteutettu terroritekoja, jotka kohdistuvat yleisöön. Tiedossa on myös kemianteollisuuteen kohdistuneita tekoja ulkomailla.

Asetuksella voidaan vaikeuttaa omatekoisten räjähteiden valmistamista käyttöä ja tällä tavalla vähentää väkivallantekojen uhkaa.

Asetuksen täytäntöönpano haittaa jossain määrin erilaista harrastus- ja elinkeinotoimintaa Turvallisuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käyttöön perinteisessä rikollisuudessa ja terroristisissa teoissa varaudutaan ja räjähteiden ja niiden lähtöaineiden saatavuus tehdään vaikeaksi niille, joille kyseisten kemikaalien käyttö ei ole hyväksyttävää tai välttämätöntä.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää esitettyä asetusta perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena.

Harri Roudasmaa
Johtava asiantuntija